

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Ticaret Bakanı Mehmet MUŞ** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM içtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Dünyanın pek çok ülkesinde; balık, kedi, köpek, kemirgenler (çoğunlukla fare, sıçan, hamster, kobay, tavşan), kanatlılar, tek tırnaklılar (at, eşek, katır), ruminantlar, deniz memelileri, insan-dışı primatlar özellikle kozmetik ve ilaç sektörlerinde deney hayvanı olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile bilimsel araştırmalar için hayvan deneylerine izin verilmektedir. Deneylerde kullanılan hayvanların, kayıtlı deney hayvanı üreticisinden alınması ve deneysel çalışma yapmak isteyen kuruluşların çalışma izni almak şartı bulunmaktadır. Hayvan Deneylerinin Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik 15 Şubat 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu yönetmelik kapsamında Hayvan Deneyleri Merkezî Etik Kurulu (HADMEK) kurulmuştur. Etik kurul izni olmadan hayvanlar üzerinde deney yapmak yasadışıdır. Bazı kaynaklara göre, Türkiye'de 119 adet deney merkezi bulunmaktadır. Bu merkezler, çalışma izni alırken deneylerde kullanacakları türleri belirterek, bu türlerin bakım ve barınmasına uygun ortamı da sağlamak zorundadırlar. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 18. Maddesi ve Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin 11. Maddesi ile hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara önemli bir ihtiyaç olması veya çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi bir tehlike olması durumunda kedi, köpek ve benzeri evcil türlerden başıboş ve yırtıcı olanların deneylerde kullanılmasına izin verilmiştir. Bu nedenle belediyelerin korumasında olan ve sokaklarda başıboş yaşayan hayvanlar da deney hayvanı olarak kullanılabilir. HADMEK'in 2018 - 2020 Yılları Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu Faaliyet Raporuna göre 2018 yılında 236297, 2019 yılında 213641 ve 2020 yılında 209212 hayvan deneylerde kullanılmıştır.

Ekolojik dengesi içerisinde çok önemli bir yere sahip olan hayvanlar da insanlar gibi duyguları ve sinir sistemleri olan, psikolojik ve fizyolojik acı duyarlılığına sahip canlılardır. Canlı hayvanlar üzerinde deney yapmanın etik olmadığı tün dünya tarafından kabul edilmekte ve hayvan hakları yönünden işin ahlaki boyutu tartışılmaktadır. 1970 yılından itibaren

45423

deneylerde hayvanları kullanmak yerine hücre ve doku kültürleri, tahlil metodları, video kullanımı, bilgisayar metodları ve yapay modellerin kullanımı, tek hücreli organizmaların kullanımı ve epidemiyolojik çalışmalar alternatif yöntemler olarak kullanılabilir.

Hayvan haklarının korunması için uluslararası kurum ve kuruluşlarca bir çok çalışmalar yapılmıştır. 1978'de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Paris'teki Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesini duyurmuştur. Beyannameye göre, tüm hayvanlar aynı var olma haklarına sahiptir. Hiçbir hayvana kötü muamele veya zulme maruz kalmaz.

2000 yılında, Dünya Hayvanları Koruma Derneği; hayvanların duyarlı olduğunu kabul etmek, zulmü önlemek, acıyı azaltmak ve çiftlik hayvanlarının, evcil hayvanların, bilimsel araştırmalarda kullanılan hayvanların, yük amaçlı kullanılan hayvanların, rekreasyondaki hayvanların vb. refahına ilişkin standartları teşvik etmek için önerilen bir hükümetler arası taslak antlaşma olan Evrensel Hayvan Refahı Bildirgesini yayınlamıştır. Çeşitli BM üye devletlerinden 2,5 milyondan fazla kişi bildirgeyi desteklemiştir. Avrupa Birliği, Mart 2013 yılından itibaren hayvanlar üzerinde test edilen kozmetik ürünlerin Avrupa'da satışını yasaklamıştır. AB Direktifi ile tüm AB üye ülkelerde uzun zamandır geçerli olan kozmetik ürün ve bileşenlerinin hayvanlar üzerinde test edilmesiyle ilgili yasak, Türkiye'de 2015 yılında yürürlüğe girmiştir. Son yıllarda sektörlerin hayvanların üzerinde deney yapmasının yasaklanması ve hayvanlar üzerinde deney yapan firmaların ürünlerinin kullanılmaması, hayvanlar üzerinde deney yapmayan "cruelty free" sertifikasına sahip ürünlerin tüketilmesi için yoğun kamuoyu çalışmaları mevcuttur.

Bu bağlamda;

- 1- Türkiye'de firmaların, hayvanlar üzerinde deney yapmalarının yasaklanması ve alternatif yöntemleri kullanmalarını teşvik için Bakanlığınızın bir çalışması olacak mıdır?
- 2- İthal ürünlerini kullandığımız pek çok ilaç, temizlik ve kozmetik firması hayvanları denek olarak kullanmasına karşın bazı firmalar bu deneyleri alternatif yöntemlerle yapmakta ve bu ürünlerin üstüne "cruelty-free" ibaresi eklenmektedir. Bu ibare veya tavşan resmi bulunan ürünlerin ithalatının yapılmasını teşvik etmek için Bakanlığınızın bir çalışması olacak mıdır?
- 3- Hayvan dostu olarak adlandırılan cruelty-free ürünlerin kullanılması için tüketiciyi bilinçlendirici çalışmalarınız olacak mıdır?